

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันนี้ ห้องสมุดมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดย เฉพาะในโรงเรียนมัธยมในโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค 1 และ 2 เพราะโรงเรียนแบบนี้ให้หลักสูตรกว้าง กล่าวคือให้นักเรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนวิชา เลือกเสรีอย่างกว้างขวาง อีกทั้งระบบการเรียนการสอนและการวัดผลก็แตกต่างกันไป จากเดิม การเรียนใช้ระบบหน่วยกิต นักเรียนจะต้องมีคะแนนเก็บหรือคะแนนระหว่าง ภาคเรียนเกือบทุกวิชา ไม่ใช่ถือคะแนนสอบไล่อย่างเดียวเหมือนแต่ก่อน เช่น วิชาสังคม ศึกษา ครูอาจจะใช้ระบบการให้คะแนน 6 : 4 คือ ถ้าคะแนนเต็ม 100 คะแนน จะเป็นคะแนนเก็บถึง 60 คะแนน และคะแนนสอบไล่เพียง 40 คะแนนเท่านั้น คะแนนเก็บ ส่วนมากจะเป็นคะแนนจากรายงาน ดังนั้นนักเรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าในห้อง สมุดอย่างมาก ห้องสมุดจึงต้องมีหนังสือและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ อย่างพร้อมมูล ต้องมีสภาพ พร้อมทั้งจะตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียนตรงตามหลักสูตร และวิธีการเรียน การสอน จึงจะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย แต่เป็นที่ ทราบกันดีว่าห้องสมุดโรงเรียนมัธยมในประเทศไทยยังอยู่ในสภาพที่ไม่ดีเท่าที่ควร จึง ทำให้ผู้จัดทำการวิจัยเรื่องนี้ขึ้นเพื่อศึกษาสภาพของห้องสมุดว่าพร้อมหรือไม่ที่จะสนอง ความต้องการของการเรียนการสอนตามหลักสูตรกว้างนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมในโครงการพัฒนาโรงเรียน มัธยมในแบบที่ 1 และแบบที่ 2 ว่า มีสภาพดีพอที่จะสนองความต้องการตามหลักสูตรแบบ

กว้างและสนองความต้องการของครูและนักเรียนหรือไม่เพียงพอ

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมในโครงการทั้ง 1 และ 2 กับเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2511 ว่ามีสภาพใกล้เคียงกันหรือไม่เพียงพอ

3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบบางประการที่อาจจะเป็นสาเหตุให้เกิดผลแตกต่างตามข้อ 2

4. เพื่อเสนอผลการวิจัยนี้ต่อผู้อำนวยการโครงการและกรมสามัญศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงห้องสมุดของโรงเรียนในโครงการฯ ให้มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่ต่อไป

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าได้แก่ห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 35 แห่ง ที่อยู่ในโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค 1 และ 2

การรวบรวมข้อมูล

ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาที่ ครูภัณฑ์ วัสดุสิ่งพิมพ์ และบุคคลากร ตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมของกระทรวงศึกษาธิการและองค์ประกอบในการดำเนินงานห้องสมุดบางประการ การส่งแบบสอบถามไปยังห้องสมุดต่าง ๆ ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้ช่วยผู้อำนวยการโครงการฯ โดยฝากแบบสอบถามไปกับอาจารย์ของโรงเรียนในโครงการฯ ที่ได้มาประชุมเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษาได้จัดขึ้น แล้วให้บรรณารักษ์ของโรงเรียนกรอกแบบสอบถาม เมื่อบรรณารักษ์ของโรงเรียนทั้ง 35 แห่งได้กรอกแบบสอบถามแล้ว ส่งกลับมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลแต่ละรายการในแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ และนำเสนอ

ข้อมูลในรูปของตาราง แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของกระทรวงศึกษาธิการ เฉพาะข้อมูลที่ระบุไว้ในมาตรฐานฯ ส่วนที่ไม่ได้ระบุไว้ใช้ค่าเฉลี่ยระหว่างห้องสมุดทั้ง 35 แห่ง เป็นเกณฑ์พิจารณาสภาพของห้องสมุด และพิจารณาอัตราร้อยละขององค์ประกอบ ในการดำเนินงานห้องสมุดอีกส่วนหนึ่ง การเปรียบเทียบถือเกณฑ์อัตราส่วนร้อยละทุกรายการ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากห้องสมุดทั้ง 35 แห่ง พอสรุปได้ดังนี้

1. อาคารสถานที่ ห้องสมุดส่วนมากร้อยละ 80.00 เป็นห้องโดยเฉพาะในอาคารเรียน มีขนาดโดยเฉลี่ย 2 ห้องเรียน ซึ่งได้ตามมาตรฐานฯ ห้องสมุดส่วนมากมีทำเลที่ตั้งเหมาะสมคืออยู่ชั้นกลางของอาคารเรียน การถ่ายเทของอากาศดี มีแสงสว่างเพียงพอ มีเสียงรบกวนจากภายนอกเล็กน้อย
2. ครุภัณฑ์ ห้องสมุดทั้ง 35 แห่งมีโต๊ะ เก้าอี้ ตั้งแต่ 36 ที่นั่งถึง 244 ที่นั่ง เฉลี่ยแล้วได้ประมาณ 84 ที่นั่ง ซึ่งมากกว่าที่ระบุไว้ในมาตรฐานฯ ถึง 49 ที่นั่ง หนังสือของห้องสมุดทั้ง 35 แห่ง เก็บในชั้นเปิดซึ่งถูกต้องตามหลักการของการจัดห้องสมุด ชั้นหนังสือมีตั้งแต่ 2 ชั้น ถึง 34 ชั้น เฉลี่ยแล้วมีประมาณ 14 ชั้น ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานฯ 4 ชั้น ชั้นวารสารหรือนิตยสารมีห้องสมุด 1 แห่งยังไม่มี และห้องสมุด 1 แห่งมีถึง 10 ชั้น เฉลี่ยแล้วมีประมาณแห่งละ 2 ชั้น ซึ่งได้ตามมาตรฐานฯ ห้องสมุด 9 แห่งยังไม่มีป้ายนิทรรศการ และ 4 แห่งมีป้ายนิทรรศการถึงแห่งละ 3 แผ่น เฉลี่ยแล้วมีป้ายนิทรรศการแห่งละประมาณ 1 แผ่น ได้ตามมาตรฐานฯ ตู้เก็บจุลสารห้องสมุด ส่วนมากมียังไม่ได้ตามมาตรฐานฯ เฉลี่ยแล้วมีเพียงแห่งละประมาณ 1 ตู้ ซึ่งในมาตรฐานฯ ได้ระบุไว้ให้มือน้อยถึง 2 ตู้ ตู้บัตรรายการมีห้องสมุด 9 แห่งยังไม่ได้ตามมาตรฐานฯ และ 26 แห่งมีจำนวนลิ้นชักมากกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฯ เมื่อเฉลี่ยแล้วมีแห่งละประมาณ 25 ลิ้นชัก ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานฯ ถึง 10 ลิ้นชัก ห้องสมุดส่วนมาก

คือ 32 แห่ง มีที่วางหนังสือพิมพ์ 1 ที่ อีก 3 แห่งไม่มี ห้องสมุดทุกแห่งมีโต๊ะ รับประทานอาหาร 32 แห่งมีโต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ครบตามจำนวนคน 30 แห่งไม่มีตู้เก็บโสศกทัศนวัตถุ 32 แห่งไม่มีที่เก็บแผนที่ 15 แห่งมีรถเข็นหนังสือแห่งละ 1 คัน และอีก 20 แห่งไม่มี ห้องสมุดส่วนมากคือ 20 แห่ง มีเครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทย อีก 15 แห่งไม่มี ห้องสมุด 29 แห่งยังไม่มีเครื่องพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษ มีเพียง 6 แห่งเท่านั้นที่มี

3. อุปกรณ์โสศกทัศนวัตถุ ห้องสมุดส่วนมากไม่มีอุปกรณ์โสศกทัศนวัตถุ เพราะโรงเรียนมักจะแยกไปไว้ในแผนกโสศกทัศนศึกษา ห้องสมุดเพียง 5 แห่ง มีลูกโลก 7 แห่งมีแผนที่ 7 แห่งมีแผนภูมิ 1 แห่ง มีภาพนิ่ง 1 แห่งมีแผ่นเสียง 1 แห่งมีแถบบันทึกเสียง 1 แห่งมีเครื่องฉายภาพนิ่ง และอีก 1 แห่งมีเครื่องบันทึกเสียง ไม่มีห้องสมุดใดเลยที่มีฟิล์มสตริป เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง วิทยุ และโทรทัศน์

4. วัสดุสิ่งพิมพ์ ในจำนวนห้องสมุด 35 แห่ง มีเพียง 1 แห่งเท่านั้นที่มีหนังสือเฉลี่ย 5 เล่มต่อนักเรียน 1 คน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฯ อีก 34 แห่งมีตั้งแต่ 0.68 เล่ม ถึง 4.90 เล่ม เฉลี่ยแล้วมีแห่งละเพียง 2.33 เล่ม ซึ่งยังห่างไกลจากมาตรฐานฯ มากถึง 2.67 เล่ม จึงต้องปรับปรุงอีกมาก

สำหรับวารสารและนิตยสารทั่วไป ห้องสมุดส่วนมากมีได้ตามมาตรฐานฯ ห้องสมุด 28 แห่งมีวารสารประเภทนอกรับตั้งแต่ 10 ฉบับถึง 30 ฉบับ ห้องสมุดเพียง 7 แห่งมี 1 ถึง 9 ฉบับ ซึ่งไม่ได้ตามมาตรฐานฯ ห้องสมุดส่วนมากคือ 30 แห่งมีวารสารวิชาการได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฯ คือ 6 ถึง 42 ฉบับ มีเพียง 5 แห่งที่มีต่ำกว่ามาตรฐานฯ คือ มีเพียง 4 ฉบับ เฉลี่ยแล้วมีแห่งละ 12.69 ฉบับ ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานฯ นิตยสารทั่วไปก็เช่นเดียวกัน ห้องสมุดส่วนมากคือ 32 แห่งมีได้ตามมาตรฐานฯ คือ 4 ถึง 29 ฉบับ และเพียง 3 แห่งเท่านั้นที่มีต่ำกว่ามาตรฐานฯ คือ 3 ฉบับ เฉลี่ยแล้วมีแห่งละ 11.77 ฉบับ ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานฯ ถึง 7.77 ฉบับ

ส่วนหนังสือพิมพ์ห้องสมุดทุกแห่งมีได้ตามมาตรฐานฯ คือ 2 ถึง 10 ฉบับเฉลี่ยแล้วมีแห่งละ 5.63 ฉบับ สูงกว่ามาตรฐานถึง 3.63 ฉบับ

5. บุคลากร: ปัญหาบุคลากรเป็นปัญหาใหญ่สำหรับกิจการห้องสมุด ทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องจากสถาบันการศึกษาไม่สามารถผลิตบรรณารักษ์ได้ทันตามความต้องการของห้องสมุดประเภทต่าง ๆ และอัตราค่าจ้าง คงได้แยกไว้ดังนี้

ก. ครูหรืออาจารย์ทำหน้าที่บรรณารักษ์ส่วนมากมีคุณสมบัติไม่ได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฯ ในจำนวน 35 แห่ง มีเพียง 2 แห่งที่บรรณารักษ์มีวุฒิปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ 2 แห่งมีวุฒิปริญญาตรี และอนุปริญญาบรรณารักษศาสตร์ 5 แห่งมีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ นอกจากนั้นอีก 26 แห่งมีบรรณารักษ์ที่ไม่มีวุฒิต่างทางบรรณารักษศาสตร์ ฉะนั้นกรมสามัญศึกษาจะต้องจัดสรรอัตราหรือสับเปลี่ยนโยกย้ายให้โรงเรียนทั้ง 26 แห่งนั้นได้มีบรรณารักษ์ที่มีวุฒิต่างทางบรรณารักษศาสตร์อย่างรีบด่วน

ข. ผู้ช่วยบรรณารักษ์มีเพียง 4 แห่งที่มีผู้ช่วยบรรณารักษ์มีวุฒิต่างทางบรรณารักษศาสตร์ คือ 1 แห่ง มีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ และอีก 3 แห่งมีวุฒิปริญญาตรีและได้วุฒิปริญญาตรีจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย อีก 31 แห่ง ผู้ช่วยบรรณารักษ์ไม่มีวุฒิต่างทางบรรณารักษศาสตร์

ค. เจ้าหน้าที่ช่วยงานห้องสมุด จากจำนวนห้องสมุด 35 แห่ง มีเพียง 5 แห่งเท่านั้นที่มีเจ้าหน้าที่ฯ ส่วนอีก 30 แห่งไม่มี และที่มีอยู่ก็ไม่มีวุฒิต่างตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานฯ

ง. คนงานดูแลทำความสะอาดและช่วยงานตามคำสั่งของบรรณารักษ์ จากจำนวน 35 แห่ง มีเพียง 15 แห่ง และไม่มี 20 แห่ง

6. งบประมาณ งบประมาณเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้กิจการห้องสมุดเจริญก้าวหน้าหรือทรุดโทรม จากการสำรวจพบว่าห้องสมุดได้รับงบประมาณแตกต่างกันมาก

ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน ถ้าท่านเห็นความสำคัญของห้องสมุดท่านก็จะให้งบประมาณมาก ในทางตรงกันข้ามถ้าท่านไม่สนใจหรือไม่เห็นความสำคัญของห้องสมุดท่านก็จะให้งบประมาณน้อย จากการสำรวจห้องสมุดโค้งบประมาณเฉลี่ยต่อนักเรียน 1 คนต่อปี เป็นเงิน 2 บาทถึง 18 บาท เฉลี่ยแล้วได้เพียงประมาณ 9.74 บาทต่อ นักเรียน 1 คนต่อปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเงินจำนวนน้อยมาก ไม่พอที่จะซื้อหนังสือวารสาร และใช้จ่ายสำหรับงานห้องสมุด จึงทำให้ห้องสมุดพัฒนาไปได้ช้ามาก

7. บริการ การบริการเป็นความมุ่งหมายหลักหรืองานหลักของห้องสมุด จากการสำรวจพบว่าห้องสมุดทั้ง 35 แห่งมีบริการให้อ่านและยืมหนังสือ 31 แห่งมีบริการตอบคำถามหรือตอบปัญหาต่าง ๆ 32 แห่งมีบริการแนะนำการใช้ห้องสมุดและการค้นคว้า 31 แห่ง มีบริการแนะนำการอ่านเพื่อความรู้อะไรและความบันเทิง 20 แห่ง จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น จัดนิทรรศการ แนะนำหนังสือใหม่ ฯลฯ 20 แห่ง จัดหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตามความต้องการของครูเพื่อประโยชน์ทางการสอน 22 แห่ง เปิดสอนวิชา หส.011 การใช้ห้องสมุดเป็นวิชาเลือก และ 26 แห่ง จัดปฐมนิเทศนักเรียนใหม่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด

8. ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้กิจการห้องสมุดเจริญก้าวหน้า จากการสำรวจพบว่าผู้บริหารส่วนมากมีความเข้าใจในความสำคัญของห้องสมุด สนับสนุนกิจการห้องสมุดพอสมควร ให้บรรณารักษ์ได้ทำงานในห้องสมุดพอสมควร และพิจารณาความดีความชอบของบรรณารักษ์ให้อยู่ในระดับประมาณปานกลาง

9. การบริหารงาน ห้องสมุดส่วนมากมีบรรณารักษ์เป็นผู้บริหารงาน ดำเนินกิจการในห้องสมุดเป็นส่วนใหญ่ เช่น การสั่งซื้อหนังสือและวัสดุอุปกรณ์ อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการ หรือครูคนอื่น ๆ จะมีส่วนในการบริหารงานห้องสมุดน้อยมาก และมักจะร่วมมือกันในรูปคณะกรรมการห้องสมุด

10. ความรู้สึกของบรรณารักษ์ บรรณารักษ์ส่วนมากมีความพอใจในอาชีพบรรณารักษ์ มีเวลาในการทำงานในห้องสมุดพอสมควร ได้รับความร่วมมือจากอาจารย์

ใหญ่หรือผู้อำนวยการพอสมควร และพอใจในกิจกรรมและบริการที่ห้องสมุดที่จัดอยู่พอสมควร และรู้สึกว่าจะไม่ค่อยพอใจในปริมาณหนังสือ วัสดุและครุภัณฑ์ที่มีอยู่ ควรจะให้มีมากขึ้น และบรรณารักษ์ส่วนมากคิดว่าห้องสมุดยังจะต้องได้รับการปรับปรุงอีกมาก

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะต่อกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากห้องสมุดมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนมาก โดยเฉพาะโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรกว้างแบบโรงเรียนในโครงการพัฒนาโรงเรียนในส่วนภูมิภาค 1 และ 2 ดังได้กล่าวแล้ว ห้องสมุดจึงต้องมีสภาพพร้อมที่จะสนองความต้องการของหลักสูตรและระบบการเรียนการสอน แต่จากการวิจัยพบว่าห้องสมุดเกือบจะทั้งหมดมีสภาพที่ไม่ดีพอ ยังไม่พร้อมที่จะสนองความต้องการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องหาทางปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนมัธยมให้ได้อย่างน้อยตามมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ถึงแม้ว่ามาตรฐานนี้จะประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 12 กันยายน 2511 ซึ่งเป็นเวลาเกือบ 9 ปีแล้ว ห้องสมุดปัจจุบันก็ยังไม่ได้ตามมาตรฐานนั้น จึงควรจะได้หาทางปรับปรุงโดยรีบด่วน สำหรับห้องสมุดโรงเรียนมัธยมในโครงการพัฒนาโรงเรียนมัธยมในส่วนภูมิภาค 1 และ 2 จะต้องปรับปรุงอย่างมากในค่านต่าง ๆ ดังนี้

1. เนื้อที่ เนื้อที่ของห้องสมุดทุกแห่งต้องได้ขนาดอย่างน้อย 2 ห้องเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดมากขึ้น

2. ครุภัณฑ์

ก) ชั้นหนังสือของห้องสมุดทุกแห่งต้องมีไม่น้อยกว่า 10 ชั้น ๆ ละ 5 ชั้น เพราะห้องสมุดจำเป็นต้องซื้อหนังสือมากขึ้นตามความต้องการของนักเรียนและหลักสูตร

ข) ชั้นวารสารหรือนิตยสารอย่างน้อย 2 ชั้น ๆ ละ 4 ชั้น หรือควรจะมีมากกว่านั้น เพราะปัจจุบันมีวารสารและนิตยสารมากทั้งที่ได้เปล่าและที่บอกรับ

ค) แผ่นป้ายนิทรรศการหรือคู่มือหรือบัตรแสดงต้องมีทุกแห่ง และควรจะมีแผ่นป้ายประกาศต่างหากสำหรับประกาศต่าง ๆ ของห้องสมุด

ง) ทุกแห่งต้องมีตู้จุลสารแบบ 4 ลิ้นชัก อย่างน้อย 2 ตู้

จ) ตู้บัตรรายการต้องมีอย่างน้อย 1 ตู้ ขนาด 15 ลิ้นชัก หรือมากกว่านั้น และควรมีอีก 1 ตู้ จำนวนลิ้นชักอาจจะน้อยกว่า 15 ลิ้นชัก สำหรับใส่บัตรรายการหนังสือภาษาอังกฤษ ตู้บัตรรายการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับใส่บัตรเพื่อผู้ใช้ห้องสมุดจะได้ค้นหาหนังสือที่ต้องการได้สะดวกรวดเร็วขึ้น และเพื่อฝึกให้นักเรียนโดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนวิชาการใช้ห้องสมุดได้ฝึกการใช้บัตรรายการ

ฉ) ที่วางหนังสือพิมพ์ต้องมีอย่างน้อย 1 ที่ หรือ 2 ที่ เพราะปัจจุบันมีหนังสือพิมพ์หลายฉบับ และควรจะได้แยกหนังสือพิมพ์เก่ากับใหม่ออกจากกัน

ช) โต๊ะทำงานของบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ต้องมีครบทุกคน

ซ) ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุต้องมีอย่างน้อย 1 ตู้

ฌ) ที่เก็บแผนที่อย่างน้อย 1 ที่

ฎ) ต้องมีรถเข็นหนังสืออย่างน้อย 1 คัน

ฏ) เครื่องพิมพ์ดีดต้องมีภาษาไทย 1 เครื่อง และภาษาอังกฤษ 1 เครื่อง เพื่อทำบัตรรายการและพิมพ์จดหมายโต้ตอบ ตลอดจนงานธุรการอื่น ๆ

ถ) อุปกรณ์โสตทัศนวัสดุควรมีไว้ในห้องสมุด และถ้าเป็นไปได้ ควรรวมแผนกโสตทัศนวัสดุเข้ากับห้องสมุด เพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาค้นคว้าของโรงเรียนอย่างแท้จริง

3. งบประมาณ

ก) ควรให้โรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุดซื้อหนังสือมากขึ้น เพราะหนังสือเป็นสิ่งที่นักเรียนจะได้ใช้ศึกษาค้นคว้ามากที่สุด ผลการวิจัยยืนยันอย่างแน่ชัดว่า ในจำนวนห้องสมุด 35 แห่ง มีเพียง 1 แห่งที่มีหนังสือเฉลี่ย 5 เล่ม ต่อนักเรียน 1 คนตามมาตรฐานฯ อีก 34 แห่ง เฉลี่ยต่ำกว่ามาตรฐานฯ และเมื่อเฉลี่ย

ทั้งหมดแล้วทั้ง 35 แห่งมีหนังสือเฉลี่ยเพียง 2.33 เล่มต่อนักเรียน 1 คน ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานถึง 2.67 เล่ม งบประมาณนั้น ถ้าจะใช้เพียงค่าบำรุงห้องสมุดที่เก็บจากนักเรียนอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ เพราะค่าบำรุงห้องสมุดและวิทยาศาสตร์รวมกันเพียง 16 บาท สำหรับ ม.ศ.ต้น และ 20 บาท สำหรับ ม.ศ.ปลาย ต่อนักเรียน 1 คน จึงจำเป็นต้องโอนเงินบำรุงการศึกษาส่วนอื่นของโรงเรียนมาเป็นงบประมาณซื้อหนังสือด้วย

ข) ห้องสมุดทุกแห่งควรมีวารสารอย่างน้อย 10 ฉบับ (ไม่นับรวมวารสารไคเปล่า) และให้เป็นวารสารวิชาการ 6 ฉบับ และนิตยสารทั่วไป 4 ฉบับ เพราะวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่ให้ข้อมูลที่ใหม่ ทันสมัย และมีเรื่องสนุกสนาน ทำให้นักเรียนได้พักผ่อนหย่อนใจด้วย

4. บุคลากร

ก) บรรณารักษ์ห้องสมุดทุกแห่งต้องมีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์โดยเฉพาะต้องจบปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์หรือสูงกวานั้น ผู้ช่วยบรรณารักษ์ต้องมีทุกแห่งและต้องมีวุฒิปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ หรือ ป.กศ.สูง วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ อย่างน้อยต้องมีแห่งละ 1 คน

ข) ห้องสมุดทุกแห่ง ต้องมีพนักงานพิมพ์ดีดอย่างน้อย 1 คน พิมพ์ดีดได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทำหน้าที่พิมพ์พัสดุราชการและงานธุรการทั่วไป

ค) เจ้าหน้าที่ช่วยงานห้องสมุดต้องมีอย่างน้อยแห่งละ 1 คน ทำหน้าที่บริการให้ยืม เก็บหนังสือและวารสารเข้าชั้น และงานอื่น ๆ ตามที่บรรณารักษ์มอบหมาย

ง) ห้องสมุดทุกแห่งต้องมีคนงานดูแลทำความสะอาดและช่วยงานตามคำสั่งของบรรณารักษ์อย่างน้อย 1 คน เพื่อให้ห้องสมุดสะอาดอยู่เสมอสมกับเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ และอาจจะทำหน้าที่ตรวจหนังสือที่นักเรียนยืมออกจากห้องสมุด

5. ผู้บริหารชั้นสูง

ก) ทางกรมสามัญศึกษาควรจะได้เชิญอาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ

โรงเรียนต่าง ๆ มาชี้แจงให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของห้องสมุด จะได้ให้ความสนใจและสนับสนุนให้กิจการห้องสมุดดีขึ้น

ข) การจัดประกวดห้องสมุดโรงเรียนมัธยมทุกปี เพื่อกระตุ้นให้มีการปรับปรุงห้องสมุดให้ดีขึ้น

6. มาตรฐาน การปรับปรุงมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมให้ทันสมัย เพราะมาตรฐาน เก่าล้าสมัย ใช้นมาเป็นเวลาเกือบ 8 ปีแล้ว ถึงแม้ว่าห้องสมุดส่วนมากในปัจจุบันยังมีสภาพไม่ได้ตามมาตรฐาน ก็ควรปรับปรุง เพื่อจะทำให้ห้องสมุดปรับปรุงตามมาตรฐาน ขึ้นไปด้วย อีกทั้งบางรายการที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน ค่าเกินไป เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เบียง 35 ที่นั่ง ซึ่งน้อยเกินไป จำนวนวารสารวิชาการ 6 ฉบับ นิตยสารทั่วไป 4 ฉบับ หนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ฯลฯ ซึ่งน้อยเกินไปสำหรับสภาพปัจจุบัน

ข. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. การศึกษาสภาพของห้องสมุดหลังจากการปรับปรุงตามโครงการฯ แล้ว ว่าได้ปรับปรุงไปได้มากน้อยเพียงใด ตามโครงการฯ ได้ปรับปรุงอย่างมากทางด้านครุภัณฑ์ แต่ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านวัสดุสิ่งพิมพ์ ด้านบุคคลากร ด้านงบประมาณ และบริหารจะได้รับการปรับปรุงมากน้อยเพียงใด

2. การศึกษาปัญหาการดำเนินงาน การบริการ และด้านอื่น ๆ เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการโครงการฯ จะได้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย